

Beslutningsforslag nr. B 37. Fremsat den 18. november 2005 af Lone Dybkjær (RV), Elisabeth Arnold (RV), Marianne Jelved (RV) og Niels Helveg Petersen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af det danske forsvarsforbehold

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om ophævelse af det danske EU-forbehold, der vedrører forsvarssamarbejdet:

Folketinget opfordrer regeringen til at fremlægge lovforslaget således, at der kan gennemføres en folkeafstemning om forbeholdet i efteråret 2006, hvor EU's nuværende tænkepause vedrørende forfatningstraktaten er gennemført.

Bemærkninger til forslaget

Forfatningstraktaten

Efter folkeafstemningerne om forfatningstraktaten i Frankrig og Holland i 2005 besluttede EU's stats- og regeringsledere sig for en tænkepause i arbejdet med at gennemføre den nye forfatningstraktat. Pausen skulle bruges til en debat i de enkelte lande om borgernes ønsker til det europæiske samarbejde. Folketinget og regeringen har besluttet ekstraordinært at bevilge 14 mio. kr. til denne debat, som gennemføres i et samarbejde med en række EU-bevægelser. Det er tanken, at debatten afsluttes i maj 2006 med udarbejdelse af en redegørelse, som så kan videregives til statsministeren med henblik på drøftelserne på EU-topmødet i juni 2006. Op til dette møde er det endvidere vedtaget at afholde en forespørgselsdebat i Folketinget, hvor partierne redegør for deres opfattelse af det fremtidige europæiske samarbejde.

Men tænkepause eller ej, det daglige politiske arbejde i EU fortsætter under de eksisterende traktater, f.eks. med kemikaliedirektivet, Lissabonstrategien, sukkerreform, WTO-forhandlinger og terrorbekæmpelse. Men tænkepausen har givet anledning til en skærpet opmærksomhed, f.eks. med hensyn til nærhedsprincippet og borgernes opbakning. Det skal gennemtænkes, om der er områder, hvor EU skal revurderes.

For Danmarks vedkommende er tænkepausen en god anledning til også at diskutere de danske forbehold, herunder navnlig det danske forsvarsforbehold.

Forbeholdene

Efter det danske nej til Maastrichttraktaten i juni 1992 indledtes forhandlinger mellem Det Radikale Venstre, Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti. Forhandlingerne resulterede i oktober 1992 i det såkaldte nationale kompromis, som Venstre, Det Konservative Folkeparti, CD og Kristeligt Folkeparti efterfølgende tilsluttede sig. Det nationale kompromis blev Danmarks forhandlingsgrundlag på regeringskonferencen i Edinburgh, hvor Danmark og de øvrige EU-lande enedes om en protokol med de fire danske

forbehold vedrørende forsvar, retlige og indre anliggender, det fælles valutasamarbejde samt unionsborgerskab. Forbeholdene indeholder dels, at Danmark ikke deltager i samarbejdet på de områder, der er dækket af forbeholdene, dels at Danmark udtrykkeligt fastslår, at Danmark ikke vil forhindre de øvrige lande i at gå videre på de pågældende områder. Skiftende danske regeringer har siden topmødet i 1993 i København kæmpet for, at der ikke skulle blive A- og B-medlemmer i samarbejdet. Danmark har med sine forbehold selv valgt at være B-medlem på disse områder. Det er ikke i Europas og Danmarks interesse. Mest generende er det at stå uden for udviklingen af den fælles udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

I disse år bliver der lagt en række praktiske retningslinjer for samarbejdet om forsvars- og sikkerhedspolitikken. Europa er blevet samlet, og der er bred enighed om, at Europa bør spille en langt større rolle på den globale scene. Der er brug for de europæiske værdier som fred, demokrati, menneskerettigheder, social og økonomisk udvikling.

EU har en enestående chance for aktivt at bidrage til fred og konfliktløsning i verdens brændpunkter. Danmark har gennem en lang årrække via sin aktive udenrigspolitik deltaget i aktioner, der har skullet bidrage til fred og stabilitet. Men udviklingen mod, at Europa i højere grad accepterer sit ansvar og koordinerer flere af disse operationer, gør, at Danmark bliver efterladt på et sidespor uden at kunne bidrage og påvirke beslutninger.

Forsvarsforbeholdet

Arbejdet med den europæiske sikkerhedsstrategi er taget til i de seneste år. Vedtagelsen af en overordnet sikkerhedsstrategi i december 2003 er blevet en vigtig ramme for udviklingen af EU's sikkerheds- og forsvarspolitik (ESDP). Her blev der udpeget fem hovedtrusler: terrorisme, masseødelæggelsesvåben, staters sammenbrud, organiseret kriminalitet og regionale konflikter. Samtidig har EU langsomt udbygget sin kapacitet og evne til i højere grad at kunne påtage sig krisecooperationer, f.eks. på baggrund af henvendelser

fra FN. Det vil sige, at mere og mere af træningen og samarbejdet mellem de europæiske landes internationale enheder bliver forankret i EU-systemet, hvor Danmark langsomt vil blive en mindre attraktiv samarbejdspartner i udviklingen af internationale styrker.

Denne udvikling vil ikke kun påvirke danske deltagemuligheder i EU-regi, men i stigende omfang også få betydning for Danmarks arbejde i andre sikkerhedsorganisationer som f.eks. NATO og i det nordiske samarbejde. Endelig kan Danmark som medlem af FN's Sikkerhedsråd være med til at overlade fredsopgaver til EU, men Danmark vil på grund af forbeholdet være ude af stand til at deltage heri.

Med andre ord: Udviklingen i EU's indsats på forsvarsområdet har forskudt sig. EU har ikke planer om at udvikle et territorialforsvar i konkurrence med NATO. Det var frygten i 1992. Derimod har EU besluttet sig for at kunne spille en selvstændig rolle i krisestyring og fredsbevarende operationer, hvor NATO som et hele ikke er engageret. EU's opbygning af et krisestyringsberedskab er en langt bredere vifte af muligheder for indgriben med en kraftig vægt på de ikke-militære instrumenter. Opbygningen af ESDP er komplementær og ikke konkurrerende i forhold til samarbejdet i NATO. Samtidig kan ESDP bruges bredere, idet fundamentet ikke kun er baseret på militære foranstaltninger. Udviklingen mod at blande militære og civile instrumenter betyder, at Danmark i højere og højere grad bliver udelukket fra operationer, der benytter sig af civile instrumenter. Da EU på denne måde sammenkæder det civile og det militære, får Danmark svært ved at deltage i humanitære missioner, selv med rent civile bidrag. Med Danmarks traditioner for aktiv deltagelse i fredsbevaring bør Danmark også kunne deltage i disse operationer, der ledes

af EU. Samtidig er det i høj grad i Danmarks interesse at være med til at påvirke beslutninger om den fortsatte udbygning af de civile aspekter af samarbejdet.

Danmark står uden for reelle operationer

Forsvarsforbeholdet har allerede indtil flere gange hindret en aktiv dansk deltagelse, på trods af at det åbenlyst har stridt imod Danmarks interesse i at føre en aktiv udenrigspolitik. Det havde været naturligt, at Danmark havde været med i flere af de operationer, som er blevet ledet af EU. Det gælder f.eks. minerydningen i Bosnien (1996) og Kroatien (1998), overvågning af flygtningesituationen i Kosovo (1998) og genoprettelse af en funktionsdygtig politistyrke i Albanien (1999). Derudover har man tydeligt mærket, at ESDP nu er blevet operationel, idet der siden 2003 er iværksat operationer i Congo, Makedonien og Bosnien-Herzegovina, og senest har operationer i Irak og Sudan været diskuteret.

Denne udvikling er i direkte modstrid med en aktiv dansk udenrigspolitik og begrænser Danmarks handlemuligheder med hensyn til at kunne deltage i og påvirke internationale hjælpeopgaver.

Tidsplan

Ligeegyldigt hvordan udviklingen af tænkepausen forløber, vil udviklingen af den europæiske forsvars- og sikkerhedspolitik fortsætte. Det er i Danmarks interesse at få størst mulig indflydelse på disse beslutninger. Derfor bør Danmark have afklaret sin holdning til dette danske forbehold. Derfor foreslår vi afholdelse af en folkeafstemning i efteråret 2006, hvilket giver mulighed for debat af forbeholdet i tænkepausen.

Skriftlig fremsættelse

Lone Dybkjær (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af det danske forsvarsforbehold.

(Beslutningsforslag nr. B 37).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.